

ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟัง
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ
Teaching module on listening skills applied
from Orff, Kodaly and Dalcroze methods
for grade 1 students

กฤษดา หุ่นเจริญ¹
Gritsada Huncharoen

¹ นักศึกษาหลักสูตร ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรี)
สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่อง ทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคคาย และดัลโครซ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาดนตรี เรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิด ของ ออร์ฟ โคคาย และดัลโครซ สำหรับใช้ในการเรียนการสอน ผู้เข้าร่วมในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน ผู้เข้าร่วมทั้งหมดเข้าร่วมชั้นเรียนดนตรีเป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอนด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรม 2) แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน 3) แบบสัมภาษณ์เจตคติ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบทักษะการฟัง 2) การเก็บ รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนดนตรี 3) ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจตคติของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดย การเปรียบเทียบระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน แต่ละคน ประเมินคะแนนความก้าวหน้า แล้วจึงวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จาก การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนและการสัมภาษณ์เจตคติของผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่าชุดการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ โดยผลคะแนน หลังการเรียนทักษะการฟังในทุกเนื้อหานั้นมีความก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อน เรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนการปฏิบัติได้ อยู่ในระดับ ดี ในทุกเนื้อหา ของชุดการสอน โดยเนื้อหาการฟังจังหวะได้คะแนนร้อยละ 81.3 เนื้อหาการฟังระดับ เสียงได้คะแนนร้อยละ 76 เนื้อหาการฟังการแสดงออกทางดนตรีได้คะแนนร้อยละ 69.4 และเนื้อหาการฟังรูปแบบทางดนตรีได้คะแนนร้อยละ 66.6 จากการสังเกต พฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจปฏิบัติตาม เนื้อหาบทเรียนที่กำหนดไว้ ให้ความร่วมมือ ตั้งใจ และสนุกสนาน มีความชื่นชอบ ในกิจกรรม สื่อการสอน และเวลาที่ใช้เป็นอย่างมาก

คำสำคัญ : ทักษะการฟัง, ชุดการสอน

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) To construct teaching module on listening skills applying Orff, Kodaly, and Dalcroze methods for grade 1 students, and 2) To evaluate the effectiveness of teaching module on listening skills applying Orff, Kodaly, and Dalcroze for grade 1 students. The participants in the study were 25 grade 1 students from Assumption College Thonburi, in academic year 2015. The researcher was responsible in teaching 50-minute music lessons using the teaching module for the participants, once a week, for 12 weeks. The research instruments in this study consisted of: 1) activity plans, 2) Listening Skills Assessment forms were used as pretest and posttest in every lesson, and 3) Student Interview Questionnaires. Data collection was done in 3 parts: 1) pretest and posttest using Listening Skills Assessment forms, (2) observing students' behavior during the music lessons, and (3) interviewing students to assess their attitude toward music lessons. The data of listening scores were analyzed by comparing the pretest with posttest listening scores of each students. The data from observing students' behavior during music lessons and interviewing students to assess their attitude toward music lessons were analyzed using content analysis method.

The results of this study showed the effectiveness of the developed teaching module to improve students' listening skills. The posttest scores of listening skills were higher than the pretest. Most of the students' scores in every lesson were at "Good" level. The scores

were 81.3% in listening to rhythm, 76% in listening to pitch, 69.4% in listening to musical expression, and 66.6% in listening to musical form. From observing students' behavior and interviewing students to assess their attitude, most students enjoyed and intended to learn and cooperate in class. Moreover, they loved the music activities in the lessons, instruction media, and the proper length of the lesson.

keyword : listening skills, teaching module

ความเป็นมาและความสำคัญ

พัฒนาการทางการได้ยินของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดา ซึ่งในขณะนั้นสมองยังว่างเปล่าและเซลล์ประสาทยังเชื่อมต่อกันได้ไม่ติดนัก ดนตรีจะมีผลต่อการพัฒนาสมองของเด็ก โดยเสียงดนตรีจะช่วยกระตุ้นการทำงานและเชื่อมต่อกับส่วนต่าง ๆ ของสมองเข้าด้วยกัน พัฒนาการของเด็กจะเจริญเติบโตเต็มที่ในช่วงอายุ 4 - 7 ปี และสิ้นสุดในวัย 12 ปีบริบูรณ์ หากเด็กไม่ได้รับการกระตุ้นในช่วงนี้ เซลล์ประสาทจะกระจุกตัวอยู่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ส่งผลให้กระบวนการคิดไม่สมบูรณ์ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีสกุล, 2541) ซึ่งวิธีการสอนดนตรีของนักดนตรีศึกษาที่สำคัญ 3 ท่านคือ ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze) โคดาัย (Zoltan Kodaly) และออร์ฟ (Carl Orff) ได้ให้แนวคิดในการจัดการศึกษาดนตรีในระยาะเริ่มต้นที่สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้นว่า ส่วนประกอบอันสำคัญที่อยู่ในดนตรีทุกประเภทคือ เสียงและจังหวะ ซึ่งผู้เรียนจะสามารถรับรู้และเรียนรู้ถึงองค์ประกอบดนตรีเหล่านี้ได้ก็ด้วยการฟัง ดังนั้นการเริ่มต้นให้การศึกษาดนตรีที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนได้ดีที่สุดจึงควรเริ่มต้นด้วย การสอนทักษะการฟัง (ณรุทธ์ สุทจจิตรต์, 2544) โดยรูปแบบการสอนดนตรีทั้งสามแบบมีแนวคิด เป้าหมายทางดนตรี เครื่องมือ และทักษะที่ใช้สำหรับการสอนแตกต่างกันดังนี้

ตารางเปรียบเทียบรูปแบบการสอนดนตรีทั้ง 3 แบบ

รูปแบบการสอน	แนวคิดหลัก	เป้าหมายทางดนตรี	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียน	ทักษะที่ใช้ในการสอน
ออร์ฟ	พัฒนาความสามารถทางดนตรี ด้วยการร้องและปฏิบัติจังหวะสั้นๆ	ความคิดสร้างสรรค์	- เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ - เครื่องดนตรีระนาดออร์ฟ - บทเพลงร้อง	- การปฏิบัติจังหวะ - การร้อง - ความสามารถในการปฏิบัติเครื่องประกอบจังหวะ
โคคาย	เด็กทุกคนสามารถอ่านและเขียนทางดนตรีได้	ความสามารถในการอ่านและเขียนทางดนตรี	- บทเพลงร้อง - การประสานเสียง - สัญญาณมือ	- การร้อง - การฝึกสอดทักษะ
ดัลโครซ	มุ่งเน้นที่การแสดงออกทางดนตรีผ่านการเคลื่อนไหวพัฒนาความรู้สึกของผู้เรียนในการตอบสนองต่อดนตรี	พัฒนาจังหวะสอดทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกทางดนตรี	- การเคลื่อนไหว - ความคิดสร้างสรรค์	- การปฏิบัติเปียโน

John W. Flohr (2004) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนทั้งสามแบบว่ามีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการให้ความสำคัญกับทักษะการฟังที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักในการเรียนรู้ดนตรี ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงจิตวิทยาของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน อาจจะมีลักษณะบางด้านที่มุ่งเน้นต่างกันเช่น ดัลโครซ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางดนตรีและความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเป็นเครื่องมือ ออร์ฟ มุ่งเน้นกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์และอิมโพรไวเซชัน โดยการใช้อวัยวะ

ปฏิบัติจังหวะ การปฏิบัติเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีระนาดแบบออ์พ และโคตยา มุ่งพัฒนาความรู้ทางด้านดนตรีทั่วไป โดยใช้กิจกรรมการร้องเพลง การประสานเสียง และสัญญาณมือเป็นเครื่องมือ สอดคล้องกับ ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2550) ที่ได้กล่าวว่า การฟังมีความสำคัญยิ่งทั้งในการสอนดนตรีศึกษาพื้นฐานทั่วไป และการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมทางดนตรี การสอนการฟังที่ดีสามารถมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ฟังที่มีคุณภาพ รู้ เข้าใจ ชื่นชม เห็นคุณค่าและสามารถแยกแยะคุณค่าคุณภาพของงานดนตรี ซึ่งตามพัฒนาการของร่างกายและสมอง พัฒนาการของประสาทรับรู้ รวมทั้งการฟังของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ทำได้อย่างรวดเร็วและจะพัฒนาช้าลงเรื่อย ๆ เมื่อเข้าสู่ช่วงประถมปลาย โดยเนื้อหาต่าง ๆ ควรเป็นเนื้อหาเบื้องต้นเท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยนี้

แนวคิดทางด้านการศึกษาดนตรีและการฟังดนตรีเหล่านี้ สอดคล้องกับที่ John Schaefer (1987) กล่าวถึงพัฒนาการด้านดนตรีอันเนื่องมาจากการฟังว่า การจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการฟังเพื่อให้เกิดพัฒนาการด้านดนตรี เราควรคำนึงถึงสาระดนตรีเป็นสำคัญ ซึ่งควรประกอบไปด้วยการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การรับรู้และการตอบสนองต่อความรู้สึกต่างๆ ซึ่งดนตรีสามารถสร้างสรรค์ได้เช่นความสนุกสนาน ความเศร้าโศก เป็นต้น
- 2) ความเข้าใจถึงกลวิธีในการใช้ดนตรีสร้างสรรค์ความรู้สึกต่าง ๆ ได้
- 3) การรับรู้ และการตอบสนองทั้งดนตรีบรรยายเรื่องราว (Program Music) และดนตรี บริสุทธิ์ (Abstract music)
- 4) การพัฒนาเกี่ยวกับการแยกแยะความแตกต่างของเสียงที่ได้ยิน ได้แก่ ความสามารถในการจำคุณสมบัติหรือลักษณะของทำนอง จังหวะ สีสั่น ได้
- 5) การพัฒนาเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องประโยคของบทเพลง หรือ เสียงประสาน และรูปพรรณ
- 6) การรับรู้เกี่ยวกับรูปแบบของเพลง
- 7) ความสามารถในการฟังเพลงและดูโน้ตเพลง ประกอบไปด้วย โดยมี

ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโน้ตเพลงนั้น

8) การพัฒนากระบวนการรับรู้ทางปัญญาเชิงคุณภาพเพื่อความซาบซึ้งในดนตรี

เนื่องด้วยดนตรี มีคุณค่าและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กดังกล่าว กระทรวงศึกษาจึงกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้มีการจัดการศึกษาดนตรี โดยเน้นไปที่กิจกรรมการเคลื่อนไหวและเข้าจังหวะเป็นหลัก ในขณะที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของระดับประถมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวกับดนตรีนั้น มีการกำหนดคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ครอบคลุมสาระดนตรีในบางหัวข้อ ไม่ได้กำหนดวิธีการสอนอย่างเฉพาะเจาะจง และมิได้กล่าวถึงดนตรีอย่างครอบคลุมตามหลักการเรียนรู้สาระดนตรีที่จะทำให้เกิดความเข้าใจที่เกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี และทักษะดนตรีต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการฟัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ นันทิรัตน์ คมขำ (2538) ได้ศึกษาการใช้เพลงในการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาล ผลการศึกษาพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เพลงเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และสอนให้เด็กร้องเพลงซึ่งมีครูร้องนำแล้วให้นักเรียนร้องตาม โดยครูผู้สอนพบปัญหาด้านทักษะการร้องเพลงของครู ปัญหาของบทเพลงเด็กที่ปรากฏในแผนการจัดกิจกรรมที่มีเฉพาะเนื้อร้อง ทำให้ไม่ทราบทำนอง และปัญหาการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับทักษะการฟังที่ไม่เพียงพอ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ความสำคัญของดนตรีที่มีต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และปัญหาการสอนทักษะการฟังในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังกล่าว ในการศึกษาที่ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเสนอความคิดการสอนดนตรี ตามหลักคิดของนักดนตรีศึกษาที่สำคัญทั้ง 3 ท่าน คือ ออร์ฟ โคดาย และดาลโครซ มาสร้างเป็นชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของออร์ฟ โคดาย และดาลโครซ เพื่อใช้จัดการศึกษาดนตรีในโรงเรียนทั่วไป ที่มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โดยชุดการจัดกิจกรรมนี้ประกอบไปด้วย

แผนการจัดกิจกรรมดนตรี แนวคิด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน แบบสัมภาษณ์เจตคติ และกิจกรรมประเมินพัฒนาการผู้เรียน ผู้วิจัยหวังว่าชุดการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านการฟังดนตรีของเด็กในวัยเริ่มต้นได้ดี และเหมาะสม อีกทั้งครูประถมศึกษาตอนต้น สามารถใช้เป็นคู่มือ และแนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรี ให้กับเด็กที่รับผิดชอบ อีกทั้งเพื่อให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะการฟัง อันเป็นพื้นฐานที่จะเชื่อมโยงไปสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ
- 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ สำหรับใช้ในการเรียนการสอน

คำถามการวิจัย

- 1) ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการฟัง ให้ดีขึ้นได้หรือไม่
- 2) นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีเจตคติอย่างไร ต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และ ดัลโครซ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคคาย และดาลโครซ ที่สอนผ่านเนื้อหาทางดนตรีเรื่อง จังหวะ ระดับเสียง การแสดงออกทางดนตรี และรูปแบบทางดนตรี
- 2) ใช้เป็นคู่มือ และแนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีให้กับครูผู้สอนรายวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษาตอนต้นใช้กับเด็กที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และให้เด็กได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะการฟัง
- 3) ผู้ปกครอง ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาบุตรหลาน ด้วยการใช้เนื้อหาทางดนตรีต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการฟังให้ดียิ่งขึ้น
- 4) สถานศึกษา มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้อัของสถานศึกษา
- 5) นักวิจัย ผลิตงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการฟัง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องชุดการสอนวิชาดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่องทักษะการฟัง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่องทักษะการฟัง โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองและเชิงคุณภาพ ประเภท One-Group pretest – posttest Design

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 12 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเจาะจง (Purposive sampling) จากการคัดเลือกนักเรียนที่สนใจ มีภูมิหลังทางดนตรีจากระดับชั้นอนุบาล โดยได้รับกิจกรรมทางดนตรีจากโรงเรียนอนุบาลเท่านั้น จำนวน 12 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดกิจกรรม มีขั้นตอนในการสร้างโดย (1) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (2) วิเคราะห์เนื้อหาและทักษะดนตรีแล้วจัดลำดับการเรียนรู้ (3) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละกิจกรรม (4) กำหนดโครงสร้างระยะเวลาการจัดกิจกรรมดนตรี

2) แบบทดสอบทักษะการฟัง มีการกำหนดรายละเอียดพฤติกรรมของความสามารถแต่ละแนวคิด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในกิจกรรมทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยนำจุดประสงค์ที่ต้องการทดสอบเป็นตัวบ่งชี้ทั้งหมด 12 จุดประสงค์ 4 เนื้อหาทางดนตรีได้แก่ จังหวะ ระดับเสียง การแสดงออกทางดนตรี และรูปแบบทางดนตรี

3) แบบสัมภาษณ์เจตคติ จากเนื้อหากิจกรรมและสื่อการเรียนใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมไปทำการทดลองใช้กับกลุ่มทดลองคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ใช้ช่วงเวลาทดลอง ในกิจกรรมต่าง ๆ ครั้งละ 50 นาที ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ 12 ครั้ง ภายใน 12 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดดังนี้

- 1) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินทักษะทางดนตรีของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของชุดการสอน ก่อนเรียนและหลังเรียน ครั้งละ 10 นาที
- 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการประเมินเรื่องความสามารถในการฟังองค์ประกอบทางดนตรี และการให้ความร่วมมือและความตั้งใจ โดยทำการสังเกตผ่านวีดิทัศน์และนำผลที่ได้มาบรรยายความเรียง
- 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจตคติของผู้เรียนเตรียมแบบคำถามวัดเจตคติ ประชุมนักเรียนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และดำเนินการสัมภาษณ์ นักเรียนในช่วงเวลาที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากจำนวนผู้เรียนที่ทำคะแนนในแต่ละจุดประสงค์ การสอนเทียบกันระหว่างคะแนนปฏิบัติก่อนและหลัง ซึ่งในแต่ละจุดประสงค์นั้นมี 3 หัวข้อ มีระดับคะแนนเต็มหัวข้อละ 3 คะแนน มีการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการสอน เพื่อหาคะแนนความก้าวหน้า โดยการทดสอบหลังการสอนจะทำทั้งหมดสองครั้ง เสร็จแล้วจึงนำมารวมคะแนนกันหาค่าเฉลี่ย

เกณฑ์ระดับคะแนนการพัฒนาที่จะใช้เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยนับเป็นจำนวนคน แยกเป็นเนื้อหาทางดนตรี คือ การฟังจังหวะ การฟังระดับเสียง การฟังการแสดงออกทางดนตรี และการฟังรูปแบบทางดนตรี ซึ่งมีกำหนดช่วงชั้นคะแนนดังนี้

ทำได้ดี	ได้ 2.5 - 3.0 คะแนน
ทำได้ปานกลาง	ได้ 1.5 - 2.0 คะแนน
ควรปรับปรุง	ได้ 0.5 - 1.0 คะแนน

การประเมินเจตคติ ใช้การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการพัฒนาชุดการสอน

การพัฒนาชุดการสอนทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคตตาย และ ดาลโครซ ประกอบด้วยการสอนเนื้อหาทางดนตรี 4 ด้าน ได้แก่ (1) การฟังจังหวะ (2) การฟังระดับเสียง (3) การฟังการแสดงออกทางดนตรี และ (4) การฟังรูปแบบทางดนตรี ทุกเนื้อหาทางดนตรีจะอยู่ในกิจกรรมการเรียนทั้ง 12 ครั้ง ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาทางดนตรีผ่านทักษะการฟัง เน้นความสนุกสนานตามวัยของผู้เรียน ผ่านกิจกรรม การเคลื่อนไหว การปฏิบัติเครื่องดนตรี และการร้องเพลง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเรียนรู้

ผลการประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอน

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการใช้ชุดการสอนชุดสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคตตาย และ ดาลโครซ พบว่ามีประสิทธิภาพ โดยผลคะแนนหลังการเรียนทักษะการฟังในทุกเนื้อหานั้นมีความก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนการปฏิบัติได้ อยู่ในระดับ ดี ในทุกเนื้อหาของชุดการสอน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการประเมินทักษะการฟังเรื่อง “การฟังจังหวะ” พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับทำได้ปานกลางคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ดีคิดเป็นร้อยละ 21.4 และควรปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 18.6 ในขณะที่คะแนนหลังเรียนนักเรียนส่วนใหญ่มีความก้าวหน้าโดยทำคะแนนรวมได้ในระดับทำได้ดีถึงร้อยละ 81.3 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ปานกลางร้อยละ 17.3 และควรปรับปรุงร้อยละ 1.4 โดยนักเรียนที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 64 ของผู้เรียนทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการประเมินทักษะการฟังเรื่อง “การฟังระดับเสียง” พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับทำได้ปานกลาง

คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ดีคิดเป็นร้อยละ 37.4 และควรปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 14.6 ในขณะที่คะแนนหลังเรียนนักเรียนส่วนใหญ่มีความก้าวหน้า โดยทำคะแนนรวมได้ในระดับทำได้ดีถึงร้อยละ 76 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ปานกลางร้อยละ 21.4 และควรปรับปรุงร้อยละ 2.6 โดยนักเรียนที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ของผู้เรียนทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการประเมินทักษะการฟังเรื่อง “การฟังการแสดงออกทางดนตรี” พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับทำได้ปานกลางคิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ดีคิดเป็นร้อยละ 38.6 และควรปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 14.8 ในขณะที่คะแนนหลังเรียนนักเรียนส่วนใหญ่มีความก้าวหน้า โดยทำคะแนนรวมได้ในระดับทำได้ดีถึงร้อยละ 69.4 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ปานกลางร้อยละ 29.3 และควรปรับปรุงร้อยละ 1.3 โดยนักเรียนที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้เรียนทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการประเมินทักษะการฟังเรื่อง “การฟังรูปแบบทางดนตรี” พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับทำได้ปานกลางคิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ดีคิดเป็นร้อยละ 37.3 และควรปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 9.4 ในขณะที่คะแนนหลังเรียนนักเรียนส่วนใหญ่มีความก้าวหน้า โดยทำคะแนนรวมได้ในระดับทำได้ดีถึงร้อยละ 66.6 รองลงมาอยู่ในระดับทำได้ปานกลางร้อยละ 29.4 และควรปรับปรุงร้อยละ 4 โดยนักเรียนที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้เรียนทั้งหมด

เจตคติของกลุ่มตัวอย่าง

1) เจตคติของกลุ่มตัวอย่างจากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน (1) สามารถในการฟังองค์ประกอบทางดนตรี นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียนที่กำหนดไว้ เห็นได้ชัดเจนจากกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการฟังเรื่อง การฟังจังหวะ และการฟังระดับเสียง เมื่อทำการทดสอบหลังเรียนของทั้งสองกิจกรรมนี้พบ

ว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติภารกิจเคลื่อนไหวและปฏิบัติเครื่องดนตรีของตนเองได้ดีขึ้นมาก (2) การให้ความร่วมมือและความตั้งใจ นักเรียนมีความชื่นชอบในกิจกรรมการเรียนดนตรีค่อนข้างดีอันเนื่องมาจากการออกแบบเนื้อหาและสื่อที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน

2) เจตคติจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น (1) ความชอบต่อกิจกรรมที่ได้จัดให้ โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบกับกิจกรรมที่อยู่ในชุดการสอน โดยการตอบแบบสอบถามในระดับชอบมาก 19 คน ชอบ 3 คน และไม่ชอบ 3 คน (2) ความชอบต่อสื่อการสอน นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบกับสื่อประกอบกิจกรรมที่อยู่ในชุดการสอน โดยสื่อที่นักเรียนให้คะแนนชอบมากที่สุดคือสื่อประเภท นิทานเกม ในหัวข้อเกมยานอวกาศ โดยตอบแบบสอบถามในระดับชอบมาก 23 คน ชอบ 2 คน และไม่มีใครเลือกตอบในหัวข้อไม่ชอบ (3) ความชอบต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรม โดยการตอบแบบสอบถามในระดับชอบมาก 20 คน ชอบ 5 คน และไม่มีใครเลือกตอบในหัวข้อไม่ชอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการสร้างชุดการสอน (1) ความเหมาะสมของแนวการสอน แต่ละวิธีการสอนทั้งสามแบบต่างก็มีจุดเน้น และกรรมวิธีการสอนที่เฉพาะหลากหลาย ซึ่งเอื้อต่อการสอนสาระดนตรีที่แตกต่างกัน เช่น การสอนแบบโคตตาย มุ่งเน้นที่การร้องทำนอง การสอนแบบบอร์ฟ มุ่งเน้นที่การใช้ร่างกายประกอบจังหวะ และการสอนแบบดัลโครซ มุ่งเน้นการเคลื่อนไหวเพื่อให้อารมณ์และเข้าใจการแสดงออกทางดนตรี (2) ความเหมาะสมตามพัฒนาการของผู้เรียน ชุดการสอนมีความเหมาะสมเพราะมุ่งเน้นตามพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งการพัฒนาการทางด้านดนตรี ทางด้านจิตใจ และทางด้านร่างกาย

ประสิทธิภาพของชุดการสอน ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการใช้ชุดการสอนพบว่ามีประสิทธิภาพ โดยผลคะแนนหลังการเรียนในทุกเนื้อหานั้น มีความ

ก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนการปฏิบัติได้อยู่ในระดับ ดี ในทุกเนื้อหาของชุดการสอน

อภิปรายผล

1) การฟังจังหวะ

ใช้แนวคิดหลักในการสอนตามแนวออร์ฟ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีความเหมาะสมเพราะมีโครงสร้างกิจกรรมที่มุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจของผู้เรียนในเรื่องจังหวะเป็นหลัก การสอนตามแนวออร์ฟเชื่อว่า “จังหวะเป็นส่วนประกอบหลักที่สุดของดนตรี” (Rhythm is strongest of the elements of music) การแสดงออกทางดนตรีของมนุษย์ที่เป็นธรรมชาติและสามัญที่สุดคือการใช้จังหวะ (ธวัชชัย นาควงษ์, 2543) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการฟังจังหวะที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การฟังรูปแบบจังหวะ การฟังจังหวะคงที่-ไม่คงที่ และการฟังจังหวะช้า-เร็ว การสอนการฟังจังหวะทั้งสามแบบนี้ นักเรียนสามารถฟังจังหวะได้อยู่ในระดับดี โดยทักษะการฟังเรื่องรูปแบบจังหวะ นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 56 ทำได้ในระดับดี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 64 ของผู้เรียนทั้งหมด เรื่องจังหวะคงที่และไม่คงที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 52 ทำได้ในระดับดี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 64 ของผู้เรียนทั้งหมด และเรื่องจังหวะช้า-เร็ว นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 44 ทำได้ในระดับดี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 68 ของผู้เรียนทั้งหมด โดยเนื้อหาการฟังจังหวะช้า-เร็วถือว่ามีความก้าวหน้ามากที่สุดในเนื้อหาการฟังจังหวะทั้งสามแบบ ในภาพรวมนักเรียนสามารถฟังจังหวะที่หลากหลายและแสดงออกถึงความเข้าใจโดยการปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง สามารถแยกลักษณะต่างๆของจังหวะได้ อันจะเกิดเป็นแนวคิดด้านการฟังอย่างรู้ตัว จนนำไปสู่การคิดอย่างลึกซึ้งในจังหวะที่ได้ยิน

เนื่องจากจังหวะมีความเกี่ยวพันหลักกับโครงสร้างของดนตรี ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการฟังดนตรีที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้งได้ (คมสันต์ วงศ์วรรณ,

2551) ซึ่ง สดับพิน รัตนเรือง (2542) ได้กล่าวไว้ว่าการรับฟังที่ผู้ฟังเห็นความงามขององค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีโดยตรง เป็นการเห็นความงามของการที่องค์ประกอบต่าง ๆ นั้นมาสัมพันธ์อย่างลงตัวในเชิงศิลปะ การฟังจังหวะควรเป็นพื้นฐานในการสอนการฟังเพราะเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงกับเนื้อหาการฟังแบบอื่น ๆ

2) การฟังระดับเสียง

ใช้แนวคิดหลักในการสอนตามแนว โคดาย เป็นวิธีการสอนที่มีความเหมาะสมเพราะมีการมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการเรียนรู้ระดับเสียงผ่านทางกรร็องเป็นหลัก โดยมีการจัดสาระดนตรีอย่างมีระบบ ระเบียบ และใช้ระบบสัญลักษณ์แทนเสียงดนตรี รวมทั้งการใช้ระบบการอ่านโน้ตแบบ ซอล-ฟา (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544 : 112) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการฟังระดับเสียงที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การฟังทำนองสูง-ต่ำ การฟังทำนองคงที่ และการฟังบันไดเสียงแพนทาโทนิค การสอนการฟังระดับเสียงทั้งสามแบบนี้ นักเรียนสามารถฟังระดับเสียงได้ในระดับปานกลาง - ดีมาก โดยทักษะการฟังเรื่องทำนองสูง-ต่ำ นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 48 ทำได้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 52 ของผู้เรียนทั้งหมด เรื่องทำนองคงที่ นักเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 48 ทำได้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 48 ของผู้เรียนทั้งหมด และเรื่องบันไดเสียงแพนทาโทนิค นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 48 ทำได้ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 36 ของผู้เรียนทั้งหมด โดยเนื้อหาการฟังเรื่องทำนองสูง-ต่ำ ถือว่ามีคะแนนความก้าวหน้ามากที่สุด เนื้อหาการฟังระดับเสียงทั้งสามแบบ และในเนื้อหาเรื่องบันไดเสียงแพนทาโทนิค นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้แค่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนความก้าวหน้าน้อยที่สุด อันเนื่องมาจากความยากและความซับซ้อนของกลุ่มโน้ตในบันไดเสียงแพนทาโทนิค แต่ในภาพรวมนักเรียนก็สามารถฟังระดับเสียงที่หลากหลายได้ดีและแสดงออกถึงความเข้าใจโดยการปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง

การพัฒนาทักษะการฟังระดับเสียงมีความจำเป็นต่อพัฒนาการทางดนตรีในหลาย ๆ ด้านเช่น การแยกแยะบันไดเสียง ชั้นคู่เสียง กลุ่มทางเดินคอร์ด สิ่ง

เหล่านี้ล้วนจำเป็นต่อการพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียน

3) การฟังการแสดงออกทางดนตรี

ใช้แนวคิดหลักในการสอนตามแนว คาลโครช เป็นวิธีการสอนที่มีความเหมาะสมเพราะมุ่งเน้นที่ความเข้าใจและตอบสนองต่อการแสดงออกทางดนตรี ความดัง ความค่อยของเสียง เป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งที่จะช่วยใ้บทเพลงถ่ายทอดความรู้สึกที่ต้องการออกมาได้ โดย Joan Pope (2548) ได้กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของวิธีการนี้เน้นการเคลื่อนไหวซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานทางดนตรีคือ ระดับเสียง จังหวะ และความดัง-เบาต่างก็มีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวสามารถทำให้เด็กมีประสบการณ์ เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีได้ดี ผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการฟังการแสดงออกทางดนตรี ที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การฟังเครื่องหมายดัง-เบา การฟังเครื่องหมายเน้นเสียง และการฟังเครื่องหมายค่อยๆดัง การสอนการฟังการแสดงออกทางดนตรี ทั้งสามแบบนี้ นักเรียนสามารถฟังการแสดงออกทางดนตรี ได้อยู่ในระดับดีมาก โดยทักษะการฟังเรื่องเครื่องหมายดัง-เบา นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 52 ทำได้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 52 ของผู้เรียนทั้งหมด เรื่องเครื่องหมายเน้นเสียง นักเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 40 ทำได้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 48 ของผู้เรียนทั้งหมด และเรื่องเครื่องหมายค่อยๆดัง นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 44 ทำได้ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 48 ของผู้เรียนทั้งหมด โดยเนื้อหาการฟังเรื่องเครื่องหมายดัง-เบา นี้ถือว่ามีคะแนนความก้าวหน้ามากที่สุดใ้เนื้อหาการฟังระดับเสียงทั้งสามแบบ ในภาพรวมนักเรียนสามารถฟังการแสดงออกทางดนตรีทั้งสามแบบได้ดีมากและแสดงออกถึงความเข้าใจโดยการปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง

ทักษะการฟังการแสดงออกทางดนตรีเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงคุณลักษณะของดนตรี มีความละเอียดอ่อน จนสามารถแสดงออกถึงความสร้างสรรค์ทางดนตรี และความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

4) การฟังรูปแบบทางดนตรี

ใช้แนวคิดหลักในการสอนดนตรีทั้งสามแบบที่ได้กล่าวมาคือ การสอนตามแนวโคดาย การสอนตามแนวออร์ฟ และการสอนตามแนวดาลโครซ ซึ่งทั้งสามวิธีเป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาการฟังรูปแบบทางดนตรีดังนี้ การสอนตามแนว โคดาย มีความเหมาะสมในหัวข้อการฟังประโยคเพลง เนื่องจากการสอนที่เน้นการเรียนรู้ถึงเรื่องระดับเสียงเป็นหลัก การสอนตามแนว ออร์ฟ เหมาะสมในหัวข้อ เครื่องหมายย้อนกลับ เนื่องจากการสอนที่เน้นถึงเรื่องจังหวะและโครงสร้างของเพลง และสุดท้าย การสอนตามแนว ดาลโครซ มีความเหมาะสมในหัวข้อการฟังรูปแบบตรีบท เนื่องจากการสอนที่เน้นในเรื่องความเข้าใจการแสดงออกทางดนตรีที่แตกต่างกันผ่านทางารเคลื่อนไหว การสอนการฟังเรื่องรูปแบบทางดนตรีทั้งสามแบบนี้ นักเรียนสามารถฟังรูปแบบทางดนตรี ได้อยู่ในระดับดี – ดีมาก โดยทักษะการฟังเรื่องประโยคเพลงนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 44 ทำได้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้เรียนทั้งหมด เรื่องเครื่องหมายย้อนกลับนักเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 68 ทำได้ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 24 ของผู้เรียนทั้งหมด และเรื่องรูปแบบตรีบท นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 44 ทำได้ในระดับดี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ 60 ของผู้เรียนทั้งหมด โดยเนื้อหาการฟังเรื่องรูปแบบตรีบท นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้แค่อยู่ในระดับดี แต่ก็ถือว่ามีความก้าวหน้ามากที่สุดในเรื่องการฟังรูปแบบทางดนตรีของทั้งสามแบบ ในภาพรวมนักเรียนสามารถฟังรูปแบบทางดนตรีทั้งสามแบบได้ดีและแสดงออกถึงความเข้าใจโดยการปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง

รูปแบบของบทเพลงจะเป็นโครงสร้างที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความหมายในลักษณะของเสียงกับเวลา ช่วยทำให้ดนตรีมีความต่อเนื่องสัมพันธ์ ทำให้ดนตรีหรือบทเพลงแต่ละบทมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน จัดได้ว่ามีความสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของดนตรี กระตุ้นในเรื่องความจำและการสังเกต ความรู้พื้นฐานทางดนตรีทั่ว ๆ ไป ซึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างของดนตรี เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ในการฟังดนตรีที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้งได้ การเริ่มต้น การพัก การซ้ำทวน การหยุด และการจบ ในบทเพลงทำให้ดนตรีเกิดความหลากหลายและเกิดเป็นเอกภาพในเวลาเดียวกัน สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนพบว่าดนตรีมีคุณค่าที่น่าสนใจ

5) เจตคติจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น (1) ความชอบต่อกิจกรรมที่จัดให้ในแต่ละครั้ง นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบกับกิจกรรมที่อยู่ในชุดการสอน นักเรียนมีความสนใจและสนุกสนาน เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ตามแนวการสอนดนตรีที่สำคัญทั้งสามแบบ ซึ่งมีความเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน มีขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจนอีกทั้งมีความหลากหลายในแต่ละแนวทางการสอน รวมไปถึงการเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการ เช่น การเคลื่อนไหว การร้องเพลง การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ เป็นต้น (2) ความชอบต่อสื่อประกอบกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบกับสื่อประกอบกิจกรรมที่อยู่ในชุดการสอนเป็นอย่างมาก การใช้สื่อมีความสอดคล้องกับกิจกรรมที่อยู่ในแนวการสอนดนตรีที่สำคัญทั้งสามแบบ ขนาด สี สัน ความสนุกสนาน ล้วนเป็นสิ่งที่เหมาะสมตามวัยและพัฒนาการของผู้เรียน (3) ความชอบต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมใช้เวลา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ซึ่งถือว่าไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียน

การเข้าร่วมกิจกรรมชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังนั้น ผู้เรียนควรเข้าอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรขาดเรียนในบางคาบ เพราะทุกเนื้อหามีความสัมพันธ์เกี่ยวโยง เป็นพื้นฐานให้กับเนื้อหาในชั่วโมงถัดไป และหากผู้เรียนพบว่าตนเองมีความสามารถในการปฏิบัติตามเนื้อหาในแต่ละหัวข้อได้เป็นอย่างดีและมีความสนใจเป็นอย่างมาก ควรรับการศึกษาดนตรีที่เข้มข้นขึ้นนอกเวลาเรียน หรือจากโรงเรียนสอนดนตรีภายนอก

2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอน

ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือและแผนการสอนให้ละเอียด และควรฝึกฝนทักษะสำคัญที่ใช้ในแต่ละหัวข้อการสอนเช่น ทักษะการร้อง การปฏิบัติเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหว การเล่นนิทาน หรือการนำกิจกรรมกลุ่ม ควรเตรียมเครื่องดนตรี บทเพลง รวมทั้งเครื่องเสียงให้พร้อม

3) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองสามารถนำชุดการสอนไปปรับใช้ได้ ในการทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้าน เช่นการร้องเพลง การเล่นเกมส์ การอ่านนิทานเพลง ผู้ปกครองควรส่งเสริมทักษะการฟังจากการฟังเพลง การพาเด็กไปชมคอนเสิร์ตคุณภาพ หรือการเลือกใช้เครื่องเสียงที่มีคุณภาพ เป็นต้น

4) ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดสถานที่สำหรับผู้เรียนให้เหมาะสม โดยเลือกห้องเรียน ควบคุมเสียงรบกวนหรือสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ ให้น้อย ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อการสอนที่ดี เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนของครูและนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

5) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำชุดการสอนไปใช้

ควรคำนึงถึงข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ความห่างไกลของห้องเรียนดนตรี การมาเรียนมาล่าช้า ทั้งหมดนี้มีผลกับการสอนให้ครบตามเนื้อหาและการประเมินผลเป็นอย่างดี รวมไปถึงกิจกรรมที่ใช้ เนื้อหา หรือสื่อการสอน ควรปรับให้มีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและตัวผู้เรียนในแต่ละพื้นที่

6) ข้อเสนอแนะทั่วไป

ชุดการสอนนี้มุ่งเน้นไปที่ทักษะการฟังสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะอยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะการฟัง การใช้ชุดการสอนจึงมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการฟังในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ในรายวิชาดนตรีที่มีระยะเวลาตลอดปีการศึกษานั้น ควรจัดการศึกษาให้มีความครอบคลุมครบทุกทักษะ เช่น ทักษะการร้อง

ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการอ่านโน้ต เป็นต้น เพราะพัฒนาการของทุก ๆ ทักษะ ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้เรียน โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นการเรียนรู้ดนตรี

เอกสารอ้างอิง

- คมสันต์ วงศ์วรรณ. (2551). *ดนตรีตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). *การสอนดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทิรัตน์ คมขำ. (2538). *การศึกษาการใช้เพลงในการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2541). *อิทธิพลแบบเฉียบพลันของการจับสัมผัสหลังการคลอดต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการการแสดงออกของยีนส์ glucocorticoid receptor ในสมองลูกหนู*. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิตครุศาสตร์ (ประสาทวิทยาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2550). *จุดมุ่งหมายทางการศึกษากับการสอนดนตรีศึกษา*. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- สดับพิณ รัตนเรือง. (2542). *Music of the Masters*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Flohr, J. W. (2004). *The Musical Lives of Young Children*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Pope, J. (2005). *Dalcroze Eurhythmic Music Through Movement*. Crawley : The University of Western Australia.

Schaefer, J. (1987). **New Sounds: A Listener's Guide to New music.**
New york : Mcgraw-Hill Book.